

МЕХАНІЗМ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

О.І. Тимченко, старший викладач

Національний університет харчових технологій

Інноваційний процес включає багатьох учасників і має свою інфраструктуру. Інноваційна інфраструктура ринку забезпечує організаційну, правову та економічну підтримку розвитку інноваційного потенціалу підприємств на різних рівнях та в різних формах. Складовими інноваційної інфраструктури є фінансово-кредитні установи; зони інтенсивного науково-технічного розвитку (технополіси); технопарки (технологічні парки, агропарки, інноваційні парки); інноваційні центри (технологічні, регіональні, галузеві); інкубатори (інноваційні, технологічні, інноваційного бізнесу); консалтингові (надання консультацій) фірми, компанії, промислово-фінансові групи, кластери та інші [1]. Інноваційний процес здійснюють на державному і міждержавному рівнях, у регіональних і галузевих сферах, місцевих формуваннях, безпосередньо на підприємствах. Всі учасники мають свої цілі і формують організаційні структури для їх досягнення. Інноваційна діяльність великих і малих підприємств відрізняється, що зумовлено різною стратегією їхньої діяльності. Відповідно організаційні форми інноваційної діяльності мають широкі межі: від бізнес-інкубаторів, які допомагають реалізувати підприємницькі проекти на початковій стадії існування фірми, до стратегічних альянсів, покликаних реалізувати складні інноваційні проекти, в тому числі міжнародного рівня.

Формування механізму ринкових відносин в інноваційній сфері передбачає існування різних організаційно-правових форм управління, які відрізняються масштабами інноваційної діяльності та її змістом. Управління розвитком інноваційного потенціалу малих підприємств є основою забезпечення належного рівня конкурентоспроможності, тому кожен ринковий суб'єкт зацікавлений у нарощуванні та використанні наявного інноваційного потенціалу, використовує в практиці господарювання різні організаційно-правові форми.

Досліджуючи процес управління інноваційним потенціалом промислових підприємств необхідно проаналізувати світовий досвід функціонування ряду існуючих організаційно-правових форм управління. Аналіз світового досвіду свідчить, що у 80-90-х роках минулого століття спостерігалось бурхливе зростання кількості технопарків, головною метою діяльності яких є саме розвиток наявного інноваційного потенціалу. У середині 90-х років загальна кількість інноваційних компаній на території технологічних (наукових) парків у всьому світі складала більш ніж 11 тис., а число зайнятих в них спеціалістів – понад 430 тис. (в розрахунку на одну компанію – майже 40 фахівців) [2]. Як у країнах Європи, так і у США бурхливий сплеск створення й розвитку наукових парків розпочався після виходу зі стану економічної кризи у 80-ті роки минулого століття. Наприкінці 90-х років у Європі вже

функціонувало понад 1,5 тис. різних інноваційних центрів, у тому числі більш ніж 260 науково-технологічних парків. На сьогодні у світі функціонують понад 500 технопаркових структур: у США їх налічується понад 140, у Японії – близько 50, Китаї – понад 50, Великій Британії – більш ніж 40, Франції – 30. Понад 100 наукових і технологічних парків функціонують у країнах Центральної та Східної Європи, близько 60 – у Росії [3].

Для умов України важливого значення набуває вивчення управлінського досвіду Росії, країн Східної і Центральної Європи щодо створення й ефективного функціонування технопаркових структур. Російські технопарки використовують практично весь діапазон сучасних організаційно-правових форм управління, притаманних ринковій організації економіки. Приблизно у 46% випадків технопарк є закритим акціонерним товариством, у 25% - це товариство з обмеженою відповідальністю, в інших випадках використовуються інші організаційно-правові форми, наприклад, об'єднання юридичних осіб (асоціацій) тощо. Технопарки Росії надають організаційну, інформаційну, фінансову, консалтингову та інші види підтримки майже 1000 малим інноваційним підприємствам з боку 150 сервісних фірм, було організовано понад 10 тис. нових робочих місць. Підприємства, що входили в систему технопарків Росії, виробляли нову продукцію й надавали послуги 24 галузям економіки. Робота зі створення технопарків у Росії проводиться під керівництвом Асоціації сприяння розвитку технопарків, інноваційних центрів та інкубаторів бізнесу [4].

Перші бізнес-інкубатори виникли наприкінці 70-х – початку 80-х років минулого століття. Наприкінці 90-х років у США було зареєстровано майже 600 бізнес-інкубаторів, кожен з яких обслуговував до 20 малих фірм. Зараз їх кількість зросла до 1300. Загалом інкубатори США сприяли створенню близько 19 тис. функціонуючих до цього часу малих компаній і понад 245 тис. робочих місць. Вартість створення одного робочого місця у компанії, яка функціонує в системі бізнес-інкубатора, в середньому майже втричі дешевша, ніж відкриття його за традиційними проектами. Третя частина бізнес-інкубаторів у США є технологічними й загально технологічними, 45% - змішаного типу. За даними Національної асоціації бізнес-інкубаторів США (NBIA), співвідношення числа успішних компаній і збанкрутілих фірм, що приймали участь в бізнес-інкубаторах, становить 80:20, а за звичайних умов – 20:80. При цьому університетська модель бізнес-інкубаторів забезпечує 90% успіху [5].

В останні роки розвиток бізнес-інкубаторів набув поширення у майже всіх країнах світу. Так, у Південній Америці найкращим прикладом є Бразилія, де діють 45 бізнес-інкубаторів, що об'єднують близько 250 компаній. В Ізраїлі, де щорічно стартують 1300-2000 компаній, функціонують 28 бізнес-інкубатори. Наприкінці 90-х років ХХ ст. в Польщі було створено 85 бізнес-інкубатори. Зараз ця мережа успішно функціонує. Останнім часом у

країнах Європейського Союзу активізувалась діяльність технологічно зорієнтованих бізнес-інкубаторів, кількість яких перевищує 600 [5]. Успішно функціонують бізнес-інкубатори в Німеччині, Словаччині, Чехії, Словенії.

Досвід функціонування технополісів показує їх спільність в управлінні розвитком інноваційного потенціалу з фінансово-промисловими групами, які створювались у США в 40-50-х роках ХХ-го століття. Створенню технополісів і фінансово-промислових груп відповідають економічні перехідні умови в Україні. Ці форми покликані реалізувати численні інновації як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках [6]. Інтегровані корпоративні структури, які створені у формі фінансово-промислової групи, є результатом об'єднання промислового і банківського капіталів. При цьому цілі фінансових установ та організацій (банки, інвестиційні, страхові, трастові компанії) зорієнтовані на підвищення ефективності використання капіталу за рахунок диверсифікації вкладень. У той же час та чи інша країна шляхом створення і функціонування фінансово-промислових груп підвищує ефективність національної економіки [7]. Використання в практиці малими промисловими підприємствами запропонованого механізму розвитку інноваційного потенціалу надає можливість чітко формувати гнучкі цілі та стратегії розвитку малих промислових підприємств на основі обраної моделі розвитку інноваційного потенціалу.

Література:

1. Ганущак Л.М. Оцінка інноваційного потенціалу та ефективність його реалізації на підприємствах // Сучасні проблеми розвитку національної економіки і шляхи їх розв'язання: Кол. монографія /За наук. ред. д.е.н., проф. М.М. Єрмошенка. К.: Національна академія управління, 2008. С. 162-165.
2. Шовкун І.А. Моделі інноваційного розвитку: міжнародний досвід та уроки для України // Проблеми науки. – 2002. - №8. – С. 26-35.
3. Ганущак Л.М. Шляхи використання зарубіжного досвіду управління інноваційним потенціалом підприємств в Україні // Актуальні проблеми економіки. – 2006. - №4. – С. 135-142.
4. Краснокутська М.В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.
5. Попов С., Поповкин И. Стратегический потенциал и эффективность современных альянсов //Консультант директора. – 2000. - №17. – С. 18-26.
6. Иванова Н., Дагаев А. Технологические объединения // Экономист. – 1999. - №7. – С. 71-77.
7. Косачев Ю.В. Экономико-математические модели эффективности финансово-промышленных структур. – М.: Логос, 2004. – 248 с.